

PREMA ZAKONU O PRAVIMA PACIJENATA (“Službeni list CG”, br. 40/2010 I 40/2011) PACIJENT IMA SLJEDEĆA PRAVA

1. Pravo na slobodan izbor doktora medicine ili doktora stomatologije

Pacijent ima pravo da izabere doktora medicine, odnosno doktora stomatologije, u zdravstvenoj ustanovi u mjestu prebivališta, u skladu sa zakonom.

U zdravstvenoj ustanovi na sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite u koju je pacijent upućen od strane izabranog doktora medicine, odnosno doktora stomatologije, pacijent ima pravo da izabere doktora specijalistu medicine, odnosno stomatologije, u skladu sa kadrovskim mogućnostima ustanove.

Za maloljetnog pacijenta, odnosno pacijenta lišenog poslovne sposobnosti izbor doktora iz st. 1 i 2 ovog člana, vrši zakonski zastupnik, odnosno staralac.

Pacijent ima pravo da tokom liječenja pisanim putem zatraži promjenu doktora medicine, odnosno doktora stomatologije.

2. Pravo na informisanje i obavještavanje

Pacijent ima pravo na blagovremen pristup svim vrstama informacija o njegovom zdravstvenom stanju i bolesti, načinu pružanja zdravstvenih usluga i njihovog korišćenja, kao i na sve informacije koje su, na osnovu naučnih ispitivanja i istraživanja, poznate i dostupne. Zdravstvena ustanova je dužna da pacijentu pruži informaciju o sadržini medicinske dokumentacije.

Pacijent ima pravo na informaciju o mreži zdravstvenih ustanova i vrstama zdravstvenih usluga koje se u njima ostvaruju.

Pacijent ima pravo da bude upoznat sa imenom i prezimenom zdravstvenog radnika koji mu pruža zdravstvenu uslugu i njegovim stručnim zvanjem.

Zdravstveni radnici su dužni da nose identifikacionu karticu u koju se unose podaci iz stava 1 ovog člana.

Identifikacione kartice se izdaju u skladu sa statutom zdravstvene ustanove.

Zdravstvena ustanova je dužna da utvrdi vrijeme (termine) i učini ih dostupnim pacijentu i članovima njegove porodice za razgovor sa doktorom koji mu pruža zdravstvenu uslugu.

Pacijent ima pravo da od zdravstvenog radnika blagovremeno dobije obavještenje koje mu je potrebno kako bi donio odluku o prihvatanju ili odbijanju predložene medicinske intervencije. Obavještenje iz stava 1 ovog člana obuhvata:

- 1) dijagnozu i prognozu ishoda bolesti;
- 2) kratak opis i svrhu predložene medicinske intervencije, vrijeme trajanja i moguće posljedice preduzimanja, odnosno nepreduzimanja predložene medicinske intervencije;
- 3) vrstu i procjenu mogućih rizika, bola, trajnih ili drugih sporednih posljedica;
- 4) alternativne metode liječenja;

5) moguće promjene stanja pacijenta poslije preduzimanja predložene medicinske intervencije, kao i moguće promjene u načinu života pacijenta, i

6) dejstvo lijekova i moguće sporedne posljedice tog dejstva.

Obavještenje iz st. 1 i 2 ovog člana, daje zdravstveni radnik visoke stručne spreme koji pacijentu pruža određenu vrstu zdravstvene usluge (u daljem tekstu: nadležni zdravstveni radnik) i ako to pacijent ne zahtijeva, usmeno na način koji je razumljiv pacijentu, vodeći računa o njegovoj starosti, obrazovanju i emocionalnom stanju.

Ukoliko pacijent ne poznaje službeni jezik ili je gluvonijem, zdravstvena ustanova je dužna da mu obezbijedi prevodioca, odnosno tumača.

Nadležni zdravstveni radnik u medicinsku dokumentaciju unosi podatak da je pacijentu, odnosno članu porodice dao obavještenje iz st. 1 i 2 ovog člana.

Pacijent se može odreći prava na obavještenje, osim ako je predložena medicinska intervencija neophodna, odnosno da je rizično njeno nepreduzimanje, kao i u slučajevima kada to direktno ugrožava život i zdravlje drugih lica.

Izuzetno, nadležni zdravstveni radnik može prećutati dijagnozu, tok predložene medicinske intervencije i njene rizike, ili obavještenje ograničiti, ako postoji ozbiljna opasnost da će se obavještenjem znatno naškoditi zdravlju pacijenta.

U slučaju iz stava 2 ovog člana, obavještenje se može dati članu porodice pacijenta.

Tokom pružanja zdravstvene zaštite, nakon svakog pregleda i medicinske intervencije, pacijent ima pravo da bude obaviješten o rezultatima pregleda ili medicinske intervencije, kao i o razlozima za eventualnu različitost tih rezultata od očekivanih.

3. Pravo na samoodlučivanje (slobodan izbor)

Pacijent ima pravo da slobodno odlučuje o svemu što se tiče njegovog života i zdravlja, osim u slučajevima kada to direktno ugrožava život i zdravlje drugih lica.

Pacijent slobodno odlučuje između više mogućih oblika medicinskih intervencija koje ponudi doktor medicine, odnosno doktor stomatologije i može da odbije pregled i liječenje, hiruršku i drugu medicinsku intervenciju.

Pacijent ima pravo da odbije predloženu medicinsku intervenciju, ako je svjestan i orjentisan u vremenu i prostoru i ako je sposoban za rasuđivanje, čak i u slučaju kada se njome spašava ili održava njegov život.

Nadležni zdravstveni radnik dužan je da pacijentu ukaže na posljedice njegove odluke o odbijanju predložene medicinske intervencije i da o tome od pacijenta zatraži pisanu izjavu koja se čuva u medicinskoj dokumentaciji.

Ukoliko pacijent odbije davanje pisane izjave iz stava 2 ovog člana, nadležni zdravstveni radnik će o tome sačiniti službenu zabilješku.

U hitnim slučajevima, ako je pacijent bez svijesti ili iz drugih razloga nije u stanju da saopšti svoj pristanak, medicinska intervencija se može preduzeti kada to zahtijeva takvo stanje i ako bi nepreduzimanjem intervencije za pacijenta nastupila opasnost po život.

Medicinska intervencija nad maloljetnim pacijentom ili pacijentom lišenim poslovne sposobnosti, može se preduzeti uz pristanak njegovog zakonskog zastupnika ili staraoca.

Pacijent iz stava 1 ovog člana može, u vezi medicinske intervencije, dati izjavu koja se cijeni i uzima u obzir u skladu sa godinama starosti i stepenom razumijevanja zdravstvenog stanja, za pristanak na predloženu medicinsku intervenciju.

Nadležni zdravstveni radnik koji smatra da zakonski zastupnik ili staralac pacijenta ne postupa u najboljem interesu pacijenta iz stava 1 ovog člana, dužan je da o tome odmah obavijesti nadležni organ starateljstva.

Pacijent daje pristanak na predloženu medicinsku intervenciju usmeno ili u pisanom obliku.

Pristanak na predloženu medicinsku intervenciju pacijent može opozvati sve do početka njenog izvođenja.

Pristanak iz stava 1 ovog člana nije obavezan u slučaju pružanja zdravstvene zaštite mentalno oboljelom pacijentu ili pacijentu oboljelom od zarazne bolesti.

Medicinska intervencija protivno volji pacijenta, odnosno zastupnika maloljetnog pacijenta ili staraoca pacijenta lišenog poslovne sposobnosti, može se preduzeti samo u izuzetnim slučajevima koji su utvrđeni zakonom i koji su u skladu sa medicinskim standardima i etikom.

U medicinsku dokumentaciju nadležni zdravstveni radnik upisuje podatak o pristanku pacijenta, odnosno odbijanju predložene medicinske intervencije.

4. Pravo uvida u medicinsku dokumentaciju

Zdravstvena ustanova je dužna da na zahtjev pacijenta omogući uvid i kopiranje njegove medicinske dokumentacije.

U slučaju da je pacijent maloljetno lice ili lice lišeno poslovne sposobnosti, pravo iz stava 1 ovog člana, ima zakonski zastupnik, odnosno staralac.

Pravo na kopiranje medicinske dokumentacije lica iz st. 1 i 2 ovog člana ostvaruju na osnovu pisanog zahtjeva i o svom trošku.

Pravo uvida u medicinsku dokumentaciju ima član porodice, u skladu sa posebnim zakonom.

5. Pravo pacijenta da odbije da bude predmet naučnog ispitivanja i istraživanja

Naučno ispitivanje i istraživanje može se preduzimati nad punoljetnim i poslovno sposobnim pacijentom, samo uz njegovu saglasnost, koju u svako vrijeme može opozvati.

Pacijent saglasnost daje u pisanom obliku, nakon što je dovoljno obaviješten o svrsi, cilju, toku postupka, očekivanim rezultatima, mogućim rizicima, kao i o eventualnim neželjenim efektima ispitivanja i istraživanja.

Izuzetno, naučno ispitivanje i istraživanje može se preduzeti i nad maloljetnim pacijentom i pacijentom lišenim poslovne sposobnosti, samo radi njegove neposredne koristi i uz pisanu saglasnost zakonskog zastupnika, odnosno staraoca koji je prethodno obaviješten o svrsi, cilju, toku postupka, očekivanim rezultatima, mogućim rizicima, kao i o eventualnim neželjenim efektima ispitivanja i istraživanja.

Zdravstveni radnik koji vrši naučno ispitivanje i istraživanje dužan je da vodi računa o tome da zaštita života i zdravlja pacijenta uvijek ima prednost u odnosu na interes društva i nauke.

Zdravstvena ustanova je dužna da, prije početka naučnog ispitivanja i istraživanja, osigura pacijenta za slučaj nastanka štete po zdravlje, u skladu sa zakonom.

Pacijent ima pravo da učestvuje u kliničkom ispitivanju lijekova i medicinskih sredstava, u skladu sa zakonom kojim se uređuje oblast lijekova i medicinskih sredstava.

6. Pravo na drugo stručno mišljenje

Pacijent ima pravo da traži drugo stručno mišljenje o svom zdravstvenom stanju.

Drugo stručno mišljenje iz stava 1 ovoga člana, pacijentu je, na usmeni ili pisani zahtjev, obavezan da da svaki zdravstveni radnik visoke stručne spreme i odgovarajuće specijalizacije, koji nije učestvovao u direktnom pružanju određenog oblika zdravstvene usluge pacijentu.

Zdravstvena ustanova je dužna da na vidnom mjestu objavi i redovno ažurira spisak organizacionih jedinica i doktora koji pružaju odgovarajuće zdravstvene usluge.

7. Pravo na privatnost i povjerljivost

Tokom posjete doktoru, sprovođenja dijagnostičkih ispitivanja i/ili terapijskih procedura, pacijent ima pravo na zaštitu svoje privatnosti.

Lični podaci i informacije koje je pacijent saopštio nadležnom zdravstvenom radniku, uključujući i one koji se odnose na njegovo zdravstveno stanje i potencijalne dijagnostičke i terapijske procedure, kao i podaci iz medicinske dokumentacije, predstavljaju profesionalnu tajnu i čuvaju se u skladu sa posebnim zakonom.

Pregledu pacijenta, preduzimanju medicinskih intervencija nad njim i prilikom pružanja lične njege, mogu prisustvovati samo zdravstveni radnici, odnosno zdravstveni saradnici, koji vrše određenu medicinsku intervenciju uz prethodno obezbijeđene uslove za privatnost. 8 8

Pacijent može dati saglasnost za prisustvo drugih lica prilikom pregleda i preduzimanja medicinskih intervencija nad njim u skladu sa medicinskim standardima i praksom.

Pacijent ima pravo da odredi lica kojima se može dati obavještenje, kao i lica koja su isključena ili koja mogu biti djelimično obaviještena o njegovoj bolesti i očekivanom ishodu.

Pacijent ima pravo da odredi lica koja mogu biti obaviještena o njegovom prijemu u zdravstvenu ustanovu i o zdravstvenom stanju, kao i lica kojima ova informacija ne može biti saopštena.

Tokom boravka u zdravstvenoj ustanovi pacijent ima pravo da prima posjete i komunicira sa drugim licima, u skladu sa zakonom i opštim aktima ustanove o uslovima boravka i ponašanja u toj ustanovi.

Zdravstvena ustanova je dužna da o prijemu pacijenta u zdravstvenu ustanovu obavijesti lica koja je pacijent odredio za prijem obavještenja, kao i da ih redovno obavještava o promjenama njegovog zdravstvenog stanja.

8. Pravo na blagovremenu zdravstvenu zaštitu

Pacijent ima pravo na blagovremenu zdravstvenu zaštitu.

Pravo iz stava 1 ovog člana, obezbjeđuje se na svim nivoima zdravstvene zaštite.

Zdravstvene ustanove su dužne da utvrde vrijeme, odnosno rok u kojem se određene zdravstvene usluge moraju obezbijediti u zavisnosti od hitnosti slučaja i kriterijuma utvrđenih propisom organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Zdravstvena ustanova je dužna da pacijenta, na njegov zahtjev, obavijesti o redosljedu i eventualnim promjenama na listi čekanja za planiranu medicinsku intervenciju, kod medicinskih intervencija koje nijesu neodložne.

9. Pravo na prigovor

Pacijent kome je uskraćeno pravo na zdravstvenu zaštitu ili određeno pravo utvrđeno ovim zakonom, odnosno pacijent koji nije zadovoljan pruženom zdravstvenom uslugom ili postupkom zdravstvenog ili drugog radnika zdravstvene ustanove, može podnijeti prigovor.

Za maloljetnog pacijenta, odnosno pacijenta lišenog poslovne sposobnosti, prigovor iz stava 1 ovog člana, podnosi njegov zakonski zastupnik, odnosno staralac. 9 9

Prigovor se podnosi direktoru zdravstvene ustanove ili ovlašćenom licu (u daljem tekstu: Zaštitniku prava pacijenata).

Zaštitnik prava pacijenata je lice sa završenim fakultetom ili visokom školom zdravstvenog usmjerenja, psihologije, sociologije ili prava.

Zdravstvena ustanova je dužna da organizuje rad zaštitnika prava pacijenata.

Direktor zdravstvene ustanove određuje zaštitnika prava pacijenata.

Dvije ili više zdravstvenih ustanova koje na određenom području obavljaju zdravstvenu djelatnost mogu odrediti zajedničkog zaštitnika prava pacijenata.

Prigovor se podnosi usmeno ili u pisanom obliku.

Po prigovoru pacijenta direktor ili zaštitnik prava pacijenata odmah, a najkasnije u roku od tri dana od dana podnošenja prigovora, utvrđuje sve okolnosti i bitne činjenice u vezi sa navodima iznijetim u prigovoru i o tome obavještava podnosioca prigovora.

Pacijent koji je nezadovoljan nalazom po prigovoru može se obratiti zdravstvenoj inspekciji, u skladu sa zakonom.

Zdravstvena ustanova je dužna da vodi evidenciju o podnijetim prigovorima pacijenata.

Direktor zdravstvene ustanove podnosi Ministarstvu kvartalni i godišnji izvještaj o podnijetim prigovorima pacijenata.

10. Pravo na naknadu štete

Pacijent kod koga nastupi pogoršanje zdravstvenog stanja zbog nestručnog i nasavjesnog postupanja zdravstvenog radnika ili zdravstvenog saradnika, ima pravo na odgovarajuću naknadu štete, u skladu sa zakonom.

Pacijent koji zbog naučnog ispitivanja i istraživanja pretrpi štetu na svom tijelu ili zdravlju ima pravo na naknadu štete, bez obzira na krivicu, u skladu sa zakonom.

11. Pravo na samovoljno napuštanje zdravstvene ustanove

Pacijent ima pravo da samovoljno napušta zdravstvenu ustanovu u kojoj se liječi, osim u slučajevima kada bi to štetilo zdravlju i sigurnosti drugih lica.

i sigurnosti pacijenta, u skladu sa zakonom.

U slučaju samovoljnog napuštanja zdravstvene ustanove, pacijent, odnosno zakonski zastupnik za maloljetnog pacijenta ili staralac za pacijenta lišenog poslovne sposobnosti, dužan je da potpiše izjavu o napuštanju, koja se čuva u medicinskoj dokumentaciji.

Ukoliko pacijent, odnosno zakonski zastupnik za maloljetnog pacijenta ili staralac za pacijenta lišenog poslovne sposobnosti odbije da potpiše izjavu iz stava 2 ovog člana, nadležni zdravstveni radnik će o tome sačiniti službenu zabilješku koja se čuva u medicinskoj dokumentaciji.